

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Siyer Yayınları: 308

Siyer Akademi: 13

Eser Adı

Farklı Yönleriyle Hicret

Proje Yürütücüleri

Doç. Dr. Cuma Karan

Doç. Dr. Muhammed Latif Altun

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin Çiftçi

Editör

Doç. Dr. Cuma Karan

Yayın Yönetmeni

Muhammed Ali Alioğlu

İç Tasarım

Muhammed Ensar Sözgen

Kapak

Muhammed Onur Özçelikçi

Baskı

PLT Kağıt Matbaa Ajans Hizmetleri Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

İstasyon Mah. 1440 Sok. No:11-C/68

Küçükçekmece / İstanbul | Tel.: 0552 339 51 34

Sertifika No: 73787

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-6766-67-9

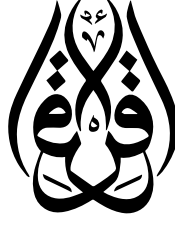

Nişancı Mah. Zekai Dede Sok. No:22 Eyüpsultan/İstanbul

Tel & Fax: (0212) 544 76 96 – (0212) 544 58 46 • **Wp Hattı:** (0546) 544 76 96

Sertifika No: 75458

www.siyerkitap.com | satis@siyeryayinlari.com

FARKLI YÖNLERİYLE HİCRET

Editör

Doç. Dr. Cuma Karan

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	9
Hadislere Göre Hicretin Mahiyeti	70
Mehmet Emin Çiftçi	
1. Hicretin Tanımı.....	15
2. Hadis Kaynaklarında Hicret	19
a. Fiziki Hicret.....	20
b. Mânevi Hicret	26
3. Hicretin Kriterleri.....	28
İlk Dönem Kaynakları IşığındaHz. Peygamber’in Hicreti	35
Cuma Karan	
1. Hicreti Oluşturan Sebepler	36
2. Mekke’de Müşriklerin Durumu	38
3. Hicret Hazırlığının Mekke Boyutu	44
a. Mekke’den Ayrılış	45
b. Sevr Mağarası’na Sığınma Süreci.....	46
c. Suikastın Boşa Çıkması	50
d. Sevr Mağarası’nda Kalış.....	51
e. Sevr Mağarası’ndan Ayrılış	54
4. Hicretin Medine Boyutu	59
a. Medine’de Durum	60
b. Medine’ye Yöneliş.....	60
c. “Mihmandâr-ı Nebî”nin Evinde	62
Kur’ân’da Muhacir ve Ensâr Kimliği	69
Yusuf Topyay	
1. Muhâcir	70
2. Ensâr	71

3. Kur'ân'da Diğer Peygamberler'in Hicreti.....	73
4. Kur'ân'da Muhâcir ve Ensâr	75
a. Allah'ın Rızı Olduğu Kimselerdir	77
b. Allah'ın Rahmetini Umarlar	79
c. Tövbeleri Kabul Edilenlerdir	81
d. Allah Katında En Üst Dereceyi Hak Edenler.....	83
5. Kardeşlik (Muâhât)	85

İlk Müslümanların Sosyal Kimlik İnşasında Hicret..... 97

Özcan Güngör-Mehmet Emin Sarıkaya

1. Göç Kavramı.....	100
2. Sosyal Kimlik Kuramı.....	103
3. Göç ve Sosyal Kimlik İlişkisi	106
4. Hicret Öncesi Sosyal Kimliğin Kurucu Unsurları	107
5. Hicret Sonrası İlk Müslümanların Sosyal Kimlik İnşası.....	111

Hz. Peygamber'in Hicreti Bağlamında

Öteki ile Birlikte Yaşamının İmkânı 121

Mehmet Sever

1. Benliğin Oluşumunda “Öteki”nin Anlam ve Konumu	123
2. “Öteki”nin Varoluşsal Alanı: Medine/Şehir.....	125
3. “Öteki” ile Karşılaşmayı Göze Alma: Hicret.....	126
4. Öteki ile Beraber Yaşamının İlkeleri.....	130
a. Ontolojik İlke: İnanma Kapasitesi Fıtrat ve Dinlerin Ortak Temeli	131
b. Genel İlkeler.....	133

Dinler Tarihi Açısından Hicret: Tebliğ, İmkân ve Mekân..... 149

Bilal Toprak

1. Yeni Dine Yeni Mekân	151
2. Hint Dinleri: Acı ve İzdırabın Kaynağına Keşif Yolculuğu ...	154
3. Ur Şehrinden Filistin Diyarına İsrailoğulları: Göç, Sürgün ve Diaspora	156
4. Celile'den Roma'ya: Misyon, Seyahat ve İsa Mesih'in Değişen Konumu	160
5. Peygamberlerin Ortak Sünneti Olarak Hicret	164
6. Hicretin Son Halkası: Mekkeden Yesrib'e Mekân, İmkân ve Medine	168

Hicret Olgusunu Değer Felsefesi Bağlamında Analiz Etmek.....173

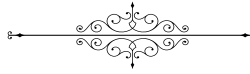
Akif Akto

1. Değer Felsefesi.....174
2. Hicret Olgusu178
3. Hicret Olgusunu Değer Felsefesi Bağlamında Analiz Etmek 182

Hicret Bağlamında Ortaya Çıkan Hükümler 197

Muhammed Latif Altun

1. Mekke'den Medine'ye Hicret Etmek 202
 - a. Medine'ye Hicret Etmenin Hükümü202
 - b. Hz. Peygamber Medine'ye Hicret Ettikten Sonra Fetihden Önce .. 203
 - c. Mekke Fethedildikten Sonra204
 - d. Dârü'l-İslâm Olan Yere Hicret Etmenin Hükümü.....205
 - e. Hicretin Medine'deki Sosyal Yapıya Etkisi209
2. Hz. Peygamber'in Yanındaki Emanetleri Devretmesi..... 211
3. Müşriklerden Ücret Karşılığında Yardım Almak..... 212
4. Cihadın Meşru Hale Gelmesi 214
5. Cuma Namazının Farz Olması..... 215
6. Hicretten Sonra Medine'de Yapılan İlk İcraatlar 217
 - a. Mescid-i Nebvî'nin İnşası.....218
 - b. Medine Vesîkası.....219
- Dizin..... 228

Ön Söz

Hz. Âdem ve Şeytan ile başlayan hak batıl mücadelesinde inancını yaşamak isteyenler ile buna karşı çıkmak isteyenlerin savaşı dün olduğu gibi bugün de var, yarın da olacaktır. Hicret, dünya hayatının değişmez hakikatlerinden biridir. Bu gerçekliğin farkında olmak, kaybedilen şartların ötesinde, yeni bir nefes ve yepyeni bir yaşam için kaçınılmaz bir durumdur. Hicret sayesinde peygamberler, kendilerine dayatılan “ataların dinleriyle” mücadele edebilmişlerdir. Bu sebeple her Müslüman, *muhâcir* veya *ensâr* adaydır. İki aday da ilahi nimet ile ödüllendirilmiştir. Ayet ve hadislerde bu konu ile ilgili müjdeler bu süreç devam ettiği müddetçe bakidir.

Hicret; şirketten tevhide, ma'siyetten itaata, esaretten hürriyete, asabiyetten/kavmiyetçilikten ümmete, “ben” duygusundan “biz” anlayışına, kabile toplumundan ümmet devletine doğru devam eden bir süreçtir.

Hicret, “*Bir toplum kendisindekini değiştirmedikçe Allah onlarda bulunamı değiştirmez.*” (Ra’d, 13/11) ilahi yasaya uygun yapılan bir mücadeleye başlamaktır. Ali Şeriatî’nin ifadesiyle “*her hicret bir inkılaptır.*”

“*Hicret, insanın en çok sevdiği ancak Allah’ın dininin yaşanmasına engel olduğu zaman vatanın, milletin, ailenin, sosyal sınıfın, makam ve mevkinin Allah’ın dinine hizmet etmek için terk edilmesidir.*”

Bütün peygamberlerin hayatında görülen hicret olayı, Hz. Peygamber’in hayatının da en önemli dönüm noktası olmuştur. Mekkelî müşrikler Hz. Peygamber ve ona tabi olan

Müslümanlara dinlerini yaşama fırsatı bırakmadıkları gibi onları inançlarından vazgeçirmek için de her türlü baskı ve işkenceyi reva görmüşler. Buna karşı inanç ve değerlerini yaşamakta ısrarlı olan Müslümanlar, dinlerini rahatça yaşayabilecek yerleri aramaya başlamışlardır. Habeşistan ile başlayan bu süreç Akabe Biatı'yla Yesrib yeni bir sürecin başlangıcı olmuştur. Hz. Peygamber için yeni bir yurt olan Yesrib, Hz. Peygamber'in buraya hicretiyle Müslümanların *Nurlu Medinesi'*ne, İslâm Medeniyeti'nin de ana merkezine dönüşmüştür. Hicret, birden kaçış anlamında olsa da aynı zamanda bir yere, bir hedefe yaklaşma, yönelmedir. Hicret, İslâm tarihinde yok edilmek üzere müşriklerin Müslümanlara ve Hz. Peygamber'in şahsına yönelik başlattığı imha hareketinin ters yüz edilmiş şekliyle hicret sadece "Hicri Takvim"ın başlangıcı değil aynı zamanda İslâm'ın devletleşme sürecinin de başlangıcı olmuştur. Bu yolda eziyetlere katlananların tek beklentisi Allah'ın rızasıydı. Yüce Allah, emrine uyarak; kendi yolunda yurtlarını, mallarını terk eden muhâcirlere ile bunlara kucak açan ensârı şöyle müjdelemiştir:

"Kim de Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde barınabileceği çokça belde ve (her konuda) genişlik bulacaktır. Kim de Allah'a ve Resûl'üne hicret etmek için evinden çıkar sonra (yolda) ölürse onun ecri Allah'a aittir. Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Gâfûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîmdir (Nisâ 4/100).

"İman edip Allah yolunda hicret edenler, mallarıyla canlarıyla Allah yolunda cihad edenlerle onları barındıran ve onlara yardım eden Ensar var ya, işte bunlar birbirlerinin velileridir... (malda da birbirlerinin vârisidirler)" (Enfal 8/72).

Sebeup ve sonuçlarıyla baktığımızda Hicret; Mekkeli müşriklerin ilan ettikleri savaşa adeta tek başına, bir beşer olarak azgın müşrik kitlenin elinden Allah'ın da yardımıyla

kurtulup sağ salim bir şekilde Medine'ye varışıyla ilan edilen zaferin adıdır.

Çok boyutlu olan Hicret olayını değişik yönlerden, farklı disiplinlerden uzman ilim insanının kaleminden “Farklı Yönleriyle Hicret”i elâ alarak siz değerli okuyucularımıza İslâm Tarihi'nin en önemli olaylardan birini bir bütün olarak sunmaya çalıştık. Bu çalışmamıza katkı sağlayan değerli hocalarımızın her birine ayrı ayrı teşekkür ederken, okuyucuyla bizleri buluşturan, canla başla çalışan “Siyer Yayınları” ekibine şükranlarımızı sunuyorum. Şair Süleyman Nahîfî'nin şu dörtlüğüyle bitirelim:

*Kavmimi terk etmeğe cezm eyledim
Ez-dil ü cân Hicrete azm eyledim
Nusret-i dîne kim ederse kıyâm
Zâmin-i cennet olurum ve's-selâm*

Editör

Doç. Dr. Cuma KARAN
Trabzon 2022

